

INTERVENCIÓ ARQUEOLÒGICA AL MASDENVERGENC, (AMPOSTA) PRIMERS RESULTATS

En aquest treball exposem els resultats d'una intervenció realitzada el 1982 al Masdenvergenc, al terme municipal d'Amposta (Montsià), i que aporten noves dades sobre tècniques de construcció i morfologia d'un tipus de sepulcre molt característic del neolític a l'àrea del Baix Ebre i el Montsià, un tema que no ha estat encara objecte de la publicació de conjunt que veritablement mereix.

ANTECEDENTS

El paratge anomenat Masdenvergenc, avui propietat del senyor Josep Tomàs i Castells, és dintre la partida de les Comes i vora el barranc del mateix nom, a la sortida de la vila d'Amposta, pel camí vell de Masdenverge, un cop passat el barranc de la mina (mapa núm.1).

Fa uns anys, en aquest indret aparegueren les restes de diversos enterraments, que foren excavats, sota la direcció del professor Esteve Gàlvez, pel seu equip de col·laboradors. Malgrat que totes les troballes eren prou interessants, per ara no han estat publicades, això fa que desconeguem del tot el desenvolupament d'aquestes excavacions¹

El dia 1 de març del 1982, acudíem al Masdenvergenc després d'haver rebut l'avís que en aquesta partida es procedia a una renovació de les terres per destinar-les al conreu, i que hi apareixien nous indicis que recordaven els que foren trobats durant les recerques del professor Esteve, abans esmentades.

Com que aquests indicis no justificaven, al nostre entendre, una excavació d'urgència, prosseguiren tot el mes els treballs de terraplenament, sota un control més o menys directe per part nostra, fins a la darrereria del mateix març, moment en què ens va semblar oportú de realitzar, durant uns dies, prospeccions sistemàtiques abans de reprendre la tasca.

1. En la realització d'aquests treballs hem comptat amb la col·laboració de l'Ajuntament d'Amposta.

RESULTATS DELS TREBALLS EFECTUATS

En definitiva, les prospeccions foren realitzades en aquest indret els dies 2,3 i 4 d'abril de 1982.

Un cop netejat el terreny que volíem inspeccionar i després d'haver traçat diverses quadrícules, els dies 2 i 3 vàrem treballar en una àrea de 34x16 m. on practicàrem algun sondeig. En aquest sector, molt argilós, delimitàrem diverses concentracions de pedres, gairebé a flor de terra.

D'altra banda, vàrem creure interessant d'excavar, de moment, en dos punts. Amb aquesta finalitat obrírem la cala denominada «X» i en ressegüírem l'entorn, en una extensió de 8 x 10 m., que vàrem denominar sector «P».

CALA X

Inicialment de 2 x 2 m, fou ampliada més tard a 2 x 3 m; oberta en el costat més meridional i orientada en sentit est-oest.

Després d'haver dibuixat i fotografiat tot el conjunt que trobàvem, sense practicar-hi cap excavació, vàrem aixecar les pedres més superficials. Alló que al principi no semblava més que un simple amuntegament de pedres, a mesura que anàrem aprofundint poguérem comprovar que corresponia a una estructura lítica, construïda per una alineació de 3 lloses, d'uns 60 x 50 cm, col·locades quasi verticalment i que dividien la cala en dos sectors que anomenàrem «A» i «B», respectivament.

Al sector B, el sediment consisteix principalment en argila rogenca i compacta. El del sector A és també essencialment d'argila, però més porosa, flonja, i d'un color roig molt fosc, tirant a negre.

MATERIALS

L'únic material que hi vàrem recollir és una petxina que no presenta cap perforació ni cap indici d'haver estat treballada.

LA CONSTRUCCIÓ

En un punt on aflora la roca, aquesta alineació de lloses té un suport de pedres més petites; sembla, doncs, feta intencionadament i que hagués format part d'una construcció (vegeu plantes)

D'aquesta estructura tractada aïlladament és ben poca la informació que podem obtenir perquè, com hem vist abans, no va acompanyada de cap altra resta que ens faciliti una atribució cronològico-cultural. Tanmateix, si tenim en compte altres troballes fetes pels voltants, podem obser-

var que hi ha moltes construccions que presenten unes característiques semblants segons les dades que ens han facilitat el professor F. Esteve Gálvez i els seus col·laboradors J. Sabaté, R. Gonzàlez, A. Miralles i S. Pagà, entre d'altres, als quals agraïm aquesta aportació.

A la mateixa partida de les Comes, anys enrera ja havien aparegut altres sepulcres; entre tots constituïen una veritable necròpoli.

Pel que fa a la nostra intervenció, podríem dir que en els altres punts excavats (sector P) no sortien, en general, sinó pedres soltes, llevat d'un cas en què aparegué una construcció curvilínia d'uns 4m. de llargada per 0,8 m. d'amplada màxima, formada amb pedres de mides diverses, les més grans a la part exterior, tal com es fan encara els marges per aquestes terres, i situada a una distància similar a la que guarden els altres marges, gairebé paral·lels a aquesta alineació.

CONSIDERACIONS FINALS

A fi de donar una informació més àmplia sobre el jaciment que ens ocupa, fem aquí una referència molt breu als materials que actualment es conserven al Museu del Montsià, mantenint, però, el màxim de respecte als autors de les excavacions, els quals tenen el dret i l'obligació de publicar l'estudi corresponent

Revisant les fitxes dels objectes ingressats en aquest museu, hem advertit l'existència d'un conjunt provinent del Masdenvergenc i constituït per diversos enterraments.

Exposades avui al públic hi ha les restes de tres sepultures; és a dir les despulles humanes i alguns objectes que les acompanyaven. Ignorem si en aquests sepulcres hi havia o no cap estructura feta amb lloses o pedres. Només sabem que en el moment de les excavacions hom va extreure en un sol bloc les restes antropològiques i els aixovars respectius, tot unit per la mateixa argila del terreny on es trobaven, i que el conjunt fou traslladat a l'antic Museu d'Arqueologia d'Amposta. És doncs, probable que la disposició actual d'aquests materials sigui molt aproximada a la d'origen.

Un dels sepulcres conté les restes d'un sol individu, com també un collaret i un vas de terrissa. En els altres dos, hi ha unes despulles humanes i un collaret, només, a cadascun.

D'altra banda, al museu esmentat hi ha diferents materials que corresponen a unes altres sepultures: I,II,IV,VI i X. Això prova que en el Masdenvergenc s'havien excavat almenys deu sepulcres.

La necròpoli del Masdenvergenc, també com les del Roquissé, el pla d'Empúries i el barranc d'En Fabra, entre d'altres, són formades per en-

terraments individuals, si bé en determinats casos hi havia preparada una cambra per a un segon individu dins el mateix sepulcre. La configuració d'aquestes sepultures sembla diversa.

Fins ara només han estat publicades les descobertes fetes al Mas Benita, al pla d'Empúries i al barranc d'En Fabra, entre els indrets que acabem d'esmentar i que són pròxims, tots tres, al Masdenvergenc.

Partint d'aquí, doncs, hem reunit les dades més importants de cadascun dels sepulcres coneguts, a fi d'establir unes comparances vàlides.

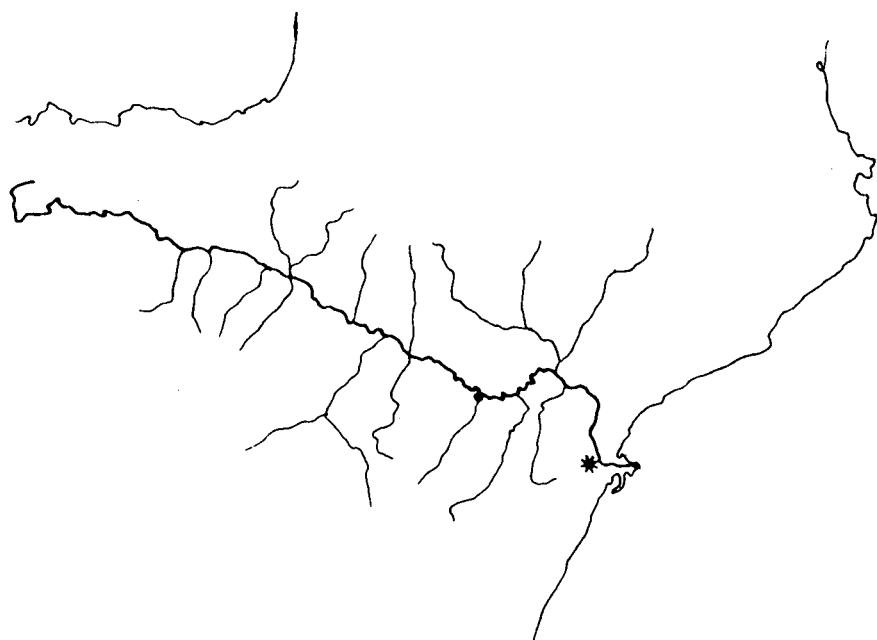
Pel que fa a l'estructura excavada al Masdenvergenc, podem dir que segueix, a grans trets, una tècnica de construcció comuna, a base de lloses d'uns 60 cm. de llargada màxima per uns 50cm. d'amplada, sense cap mena de revestiment interior; és molt semblant al sepulcre núm.1 del barranc d'En Fabra.

Quant a la manca de restes a l'interior, és un fet que es dona sovint pel mateix context de la troballa: un terreny destinat avui al conreu, amb les remogudes que això comporta i que, en aquest cas, van motivar la nostra intervenció.

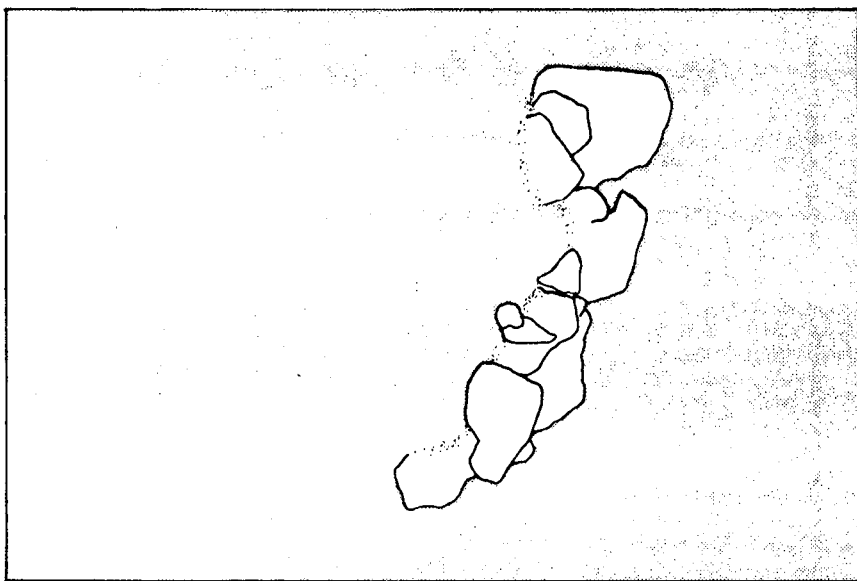
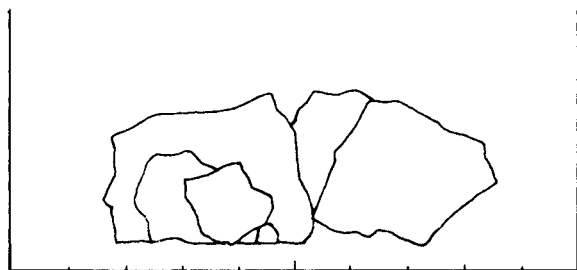
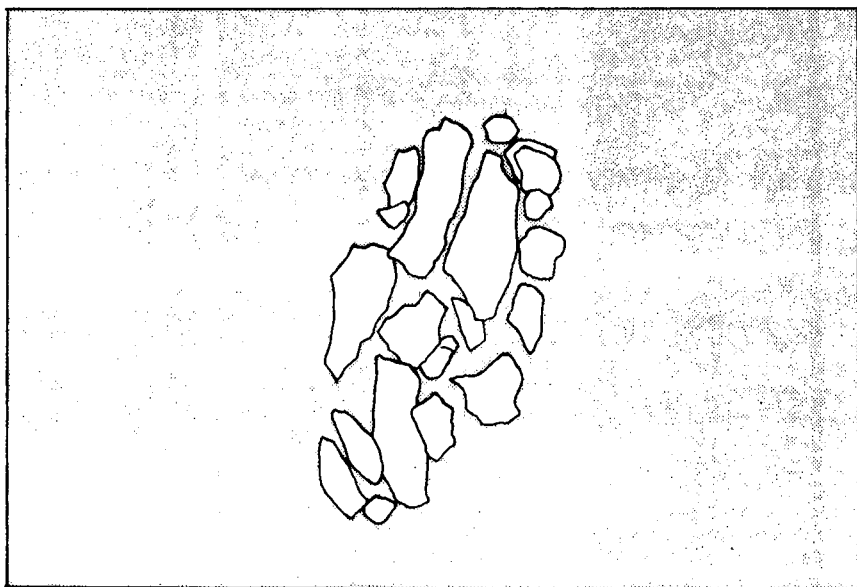
Nom jaciment	Núm. sepulcre	Tipus de construcció	Aixovars			
			Objectes utilitaris		Objectes d'ornament	
			Ceràmica	Ind. lítica	Collarets	Braçalets
Barranc d'en Fabra	1	4 lloses diferents (50 × 35 cm., 67 × 50 cm., 50 × 68 cm. i 58 × 45 cm.) alineades en semicercle.	x		x	
	2	Una gran llosa vertical (de 45 cm. × 140 cm.) orientada nord-sud amb dues de més petites a cada costat.				
	3	Una sola llosa (de 63 cm. × 78 cm.) inclinada cap a l'oest.		x (sílex)		
	4	Molt alterat. Sembla que hi havia una pedra principal de 40 cm. × 45 cm. i unes quantes de més petites de 33 cm. × 20 cm. la més gran.			x	
	5	Destruït.		x (sílex)		
	6	Planta en forma de T, constituïda per una alineació de pedres direcció nord-est/sud est (de 64 × 30 cm., 76 × 15 cm., 85 × 15 cm. i 90 × 29 cm.) i una llosa transversal.			x	x
	7-8	N'ignorem la tipologia, ja que les lloses s'havien aprofitat per a fer un marge.			x	
Mas Benita	1	Fossa ovalada (1,38 × 0,55 × 0,60 m.) excavada a terra sense cap revestiment de pedra. Tot sota un gran munt de pedres en forma de túmul	x	x (sílex)	presència càrdium sense perforar	
	2		x		x	x
	3			destral polida		
	4					
Pla d'Empúries		En forma de cubeta. Planta semicircular (2,50 × 0,80 m.). Tancada per 3 lloses no gaire grans (entre 52 i 70 cm. d'alçada i 68 i 55 cm.) clavades verticalment i ajustades amb altres de més petites.	x		x	

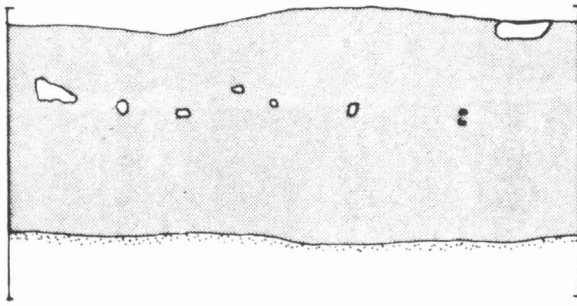
Bibliografia

- BALDELOU, V. *La necròpolis prehistòrica del «barranc d'en Fabra»*(Amposta). «Barq. Tarrac.» Ep IV, fasc. 113/120 (Tarragona 1971-1972), pp.41-49.
- BOSCH-GIMPERA, P. *Els sepulcres neolítics de la meitat sud de Catalunya*. «AIEC» VI (Barcelona 1915-1920), pp. 467-468.
- ESTEVE GÁLVEZ, F. *Investigaciones arqueológicas en las terrazas cuaternarias del curso inferior del Ebro. Itinerario primero: de Amposta a la Carrova y Camp Redó*. «NAH» III y IV, cuadernos 1-3 (Madrid 1954-1955-1956) pp. 15-26.
- MALUQUER DE MOTES, J. *Breus notes sobre els sepulcres neolítics del Baix Ebre*. «Barq. Tarrac.» Ep. IV, fasc. 113/120 (Tarragona 1971-1972), pp. 31-39.
- MARTÍ JUSMET, F. *Sobre los puñales neolíticos de lengüeta en Cataluña*. «Barq. Tarrac.» Ep. IV, fasc. 121/124 (Tarragona 1973-1974), pp. 3-10.
- MUÑOZ AMILIBIA, A. Ma. *Cultura neolítica catalana de los sepulcros de fosa*. Institut d'Arqueologia i Prehistòria. Univ. de Barcelona. Pub. eventuals, núm. 9, Barcelona 1965, pp.216-217.

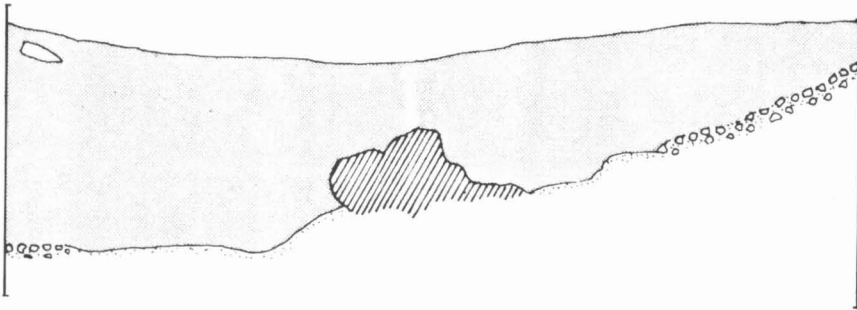

* Situació de la Partida de les Comes.

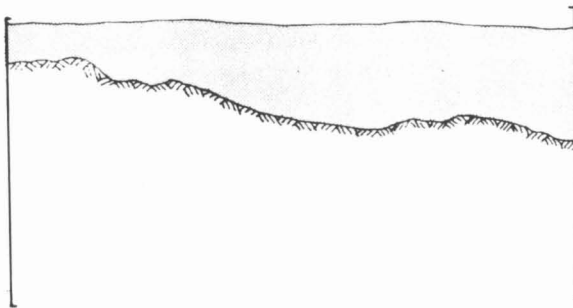

SECCIÓ EST

SECCIÓ SUD

SECCIÓ OEST

Seccions.

